

Ambrus László

Kossuthville (Florida) alapítása Németh József naplója alapján (1925–1927)

Jövőre, azaz 2025-ben lesz száz éve annak, hogy létrejött „magyar Amerika” világának egy igen különleges szeglete. Ez volt a Florida állambeli Kossuthville, ami magyar szempontból szokatlan helyen található, hiszen a magyar bevándorlók zöme a keleti parton, ill. a Közép-Nyugaton talált magának megélhetést. Mégis, amikor lehetőség nyílt földművelő települést alapítani a napfényes Floridában, többen úgy érezték, itt találhatják meg számításukat. Ebben a rövid tanulmányban, amely egyben ízelítő egy 2025-re tervezett, nagyobb lélegzetvételű, többszerzős munkából, ennek a különleges amerikai magyar településnek az alapítását és kezdeti éveit vizsgálom meg az egyik alapító, Németh József naplójának felhasználásával.¹

Kossuthville alapításáról és a napló keletkezéséről

Kossuthville egy 1925-ben, kifejezetten magyar telepesek által alapított falu volt Florida állam középső részén, Central Florida régióban, nagyjából Tampa és Orlando között félúton, Lakeland város közvetlen közelében. A település ugyan ma is létezik, ám magyar örökségére vajmi kevés tényező emlékeztet. Lakói között már nem találunk magyarokat, még a település neve is K-Ville formájában ismert. Néhány utcanéven kívül semmi nem utal arra, hogy a helységnek bármi magyar vonatkozása lenne.

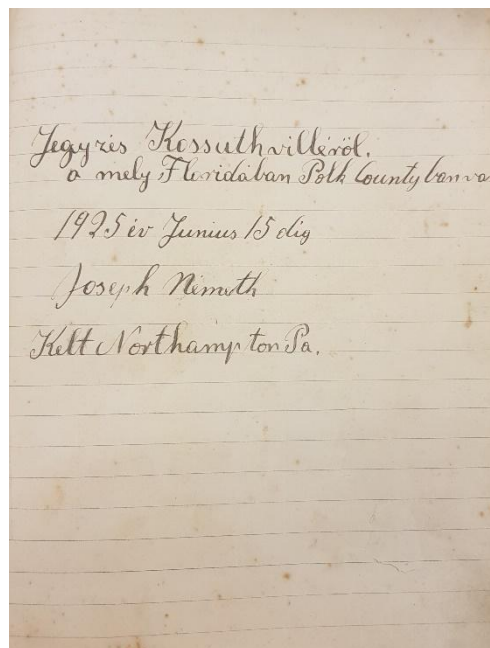
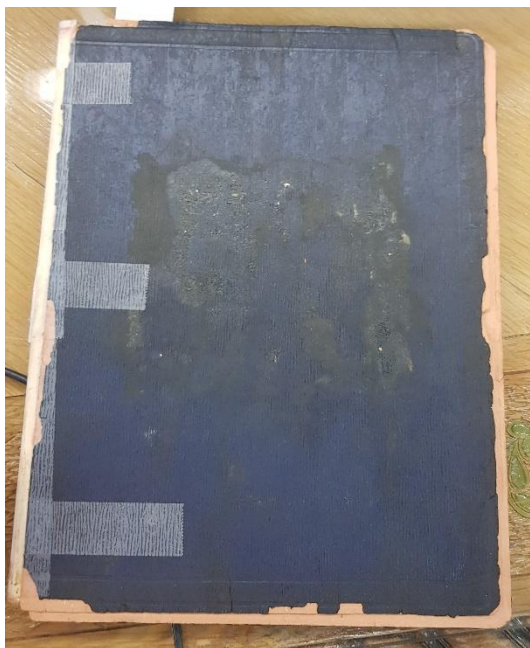
A település neve szinte legendássá vált az amerikai magyar diaszpórák történetére fogékony olvasóközönség körében. Kossuthville visszaköszön irodalmi művekben, pl. Wass Albert *Magyar örökségünk* című könyvében azt írta, hogy a „Kossuth-emigráció egy kis csoportja ugyanakkor Floridában telepedett meg, ahol megvetették a floridai téli veteménytermesztés alapjait. Telepüket Kossuthville-nek nevezték el. Sikerük hírére azonban hamarosan tucatjával érkeztek nem-magyar telepesek, akik két évtized múltával Kossuthville nevét átváltoztatták Plant City-re.”² Ez az idézet több hibás állítást is tartalmaz, a legfontosabb maga az anakronizmus, amely szerint a települést a Kossuth-emigránsok alapították, hiszen tudjuk, hogy 1925-ben zömmel paraszti származású bevándorlók telepedtek le itt, valós köze Kossuth Lajoshoz és a Kossuth-emigránsokhoz nem volt. A másik tévedés a falu nevével kapcsolatos, hiszen nem változtatták meg Plant Cityre, ugyanis Plant Citynek a szomszédos települést

¹ A napló és egyéb kapcsolódó források a New Brunswickban, a Hungarian Heritage Centerben, az American Hungarian Foundation levéltárában folytatott kutatás során kerültek elő. Jelzet: AHF ARCH 70. A kutatás a Fulbright Bizottság predoktori (VSR) ösztöndíjának támogatásával valósult meg.

² Wass Albert: *Magyar örökségünk*. Pomáz, Kráter, 2002.

hívták – ahogyan az Németh József naplójában is több ízben olvasható. Nemrégiben a közismert televíziós személyiség, a jelenleg az Egyesült Államokban élő Vujity Tvrtko készített helyszíni riportot Kossuthville-ről – illetve arról, ami megmaradt belőle.³

A falut alapító magyar telepesek egyike (bizonyos, az elmúlt közel egy évszázad alatt megjelent írások szerint maga az alapító) Németh József volt. A későbbi újságcikkek beszámolóí szerint Németh nem hivatalos krónikása és szóvivője is volt a falunak. Bár hivatalt sosem viselt, mégis gyakran „Mayor Nemeth”-ként, azaz „Németh polgármesterként” címezték neki leveleket. Németh 1892. december 31-én született. 1910-ben vándorolt ki Amerikába, ahol gyári munkásként dolgozott Pennsylvania államban. Felesége, Ágnes 1894. január 20-án született. A pár 1915. május 7-én kötött házasságot. Három gyermekük volt: Kálmán (vagy Calvin, aki későbbi újságcikkek alapján maga is Kossuthville nem hivatalos krónikásaként működött egészen idős koráig), József és Erzsébet, aki egyébként az első gyermek volt, aki Kossuthville-ben született (1926. április 30-án). Ez utóbbi információt például már az apa, Németh József által írt naplóból ismerhetjük.

1-2. kép: A napló borítója és első lapja (AHF Arch 70), saját készítésű fotók

Németh 1925 júliusában kezdett napló írásába, akkor még a Pennsylvania állambeli Northamptonban élve. A *Jegyzés Kossuthvilléről* című 84 oldalas, könnyen olvasható kézírással írt naplóban Kossuthville-be költözését, ottani mindennapjait, örömét, bánatát, nehézségeit tervezte leírni, emellett azt, hogy hogyan zajlik az új, teljesen magyar kolónia alapítása és felépítése. A bejegyzések hézagosak, az 1925 júliusa és 1927 augusztusa között eltelt több mint két évben keletkeztek, de időnként akár hónapok is eltelték anélkül, hogy a szerző bármit is leírt volna. Németh naplója nemcsak Kossuthville alapítását és létrejöttének

³ <https://www.youtube.com/watch?v=R6V32jieTig>

első éveit örökíti meg, hanem igen érdekes kordokumentum is, amelyből ráláthatunk az amerikai magyar telepesélet mindennapi nehézségeire, ügyes-bajos dolgaira is.

Legfontosabb persze magának a településnek a létrejötte és a kezdeti események. Az alapítást a Taylor Alexander Company hirdette meg, és ennek a cégnek a tulajdonában volt a földterület. A letelepedési mozgalmat az Amerikai Magyar Népszava kezdte népszerűsíteni, így széles közönséghez el tudott jutni az üzenet. A telepítés előtt a társaság megvizsgálta a területet, és kifejezetten jól megművelhetőnek és jövedelmezőnek nyilvánította. Németh leírása szerint: „mikor a föld szakértők megvizsgálták a földet és kijelentettek, hogy a föld jó és meglehet belőle élni, és a földnek termelő képessége akeronkint⁴ hoz 1000 dollárig is egy évben, és mivel hogy egy évben háromszor, sőt aki akar négyszer is lehet természetni tehát ez a föld, megfelel telepítésnek és ezen a földön a letelepült Magyarok fognak boldogulni, és könnyű megélhetést maguknak biztosítani.”⁵

Kossuthville alapításában összesen 76 „telepes” vett részt, akik 74 farmot és 123 házhelyet vásároltak. Ez volt tehát a település induló lakossága, ám közülük nem mindenki költözött ténylegesen a faluba, voltak, akik csak befektetés céljából vásároltak telket. A pontos névsort Németh megörökítette naplójában. A nevek mellett feltüntette, hogy honnét jöttek, ill. azt is, hogy hányas számú farmokat és házhelyeket vásárolták meg. Ennek alapján a telepesek könnyen beazonosíthatóak más forrásokban. Az alapítók között ismert név is található, ugyanis az *Amerikai Magyar Népszava* akkori laptulajdonosa, Berkó D. Géza⁶ is vásárolt magának egy farmot. Megtudjuk a szövegből, hogy a telepeseknek 350 dollárt kellett fizetniük egy acre (kb. 0,4 hektár) földért. A később (tehát nem a konkrét alapításkor, hanem már 1926–1927-ben) jövők már 700 és 1.000 dollár között fizettek acre-onként. A Taylor Alexander Company vállalta, hogy a megvásárolt területeket megtisztíttatja és építkezésre, földművelésre alkalmas állapotba hozza, mire a telepesek megérkeznek. Ez a folyamat 1925 vége felé valóban elindult, de Németh több helyütt is panaszkodik a naplóban, hogy a munka minősége hagyott némi kívánnivalót maga után. Nem csak a cég által elvégzett munkával volt viszont probléma, a telepeseknek sokkal nagyobb bajokkal is szembe kellett nézniük.

A napló és más források tanúsága szerint ugyanis a Kossuthville-t alapító telepesek egy család áldozatai voltak. A Taylor Alexander Company úgy hirdette a Florida közepén található területet, hogy könnyű meggazdagodási lehetőséget és hamar megtérülő befektetést találhatnak ott a vállalkozó szellemű – és persze szorgalmas – magyar telepesek. A hirdetésekkel alapvetően New York, New Jersey és Pennsylvania államok magyarjait célozták meg, akik közül sokan felmondtak munkahelyeiken, eladták házukat vagy üzletüket, ill. teljes – akár több mint egy évtizede (Németh esetében 16 éve) gyűjtögetett – megtakarításukat

⁴ Egy acre = kb. 0,4 hektár.

⁵ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 2. o.

⁶ Berkó D. Géza (1870–1927) Sátoraljaújhelyen, eredetileg Berkovits Dávid néven született nyomdász volt, aki 18 éves korában Amerikába vándorolva különböző magyar nyelvű lapoknál dolgozott, majd az Amerikai Magyar Népszavához került, amelyet segített megmenteni a megszűnéstől. 1899-től egészen 1927-ben bekövetkezett haláláig dolgozott a lap szerkesztőjeként. Emellett aktív résztvevője volt a New York-i magyar egyesületi életnek is.

használták fel, hogy élhessenek a lehetőséggel. Az előzetes felmérések azonban – mulasztás vagy szándékos félrevezetés miatt – hibásnak bizonyultak. Alig néhány hónap alatt kiderült Németh József és telepes társai számára, hogy sem a föld minősége, sem a klíma nem elég kedvező ahhoz, hogy valóban jövedelmező farmer tevékenységet tudjanak végezni. Panaszos sorokban számol be a szomorú tapasztalatairól: „a jobb jövőbe való bizalmam ami volt három hónappal előtt elveszett, mert úgy láttam, hogy csalódtam azokat az ígéretek, amit az Ujság és ügynökök hirdették azok nem válnak valóra, az Ültetésből először nem lesz semi [...] kiadtam 250 dollárt és most a föld savanyúsága miatt és a mindig járó hideg meg dér miatt tönkre megy az egész, sok kiadás és semmi bevétel, első csalódás eljött, és úgy gondolom, a többi csalódás és baj jön egymás után a nyakunkra.”⁷

Az erősen baloldali *Új Előre* című lap 1926. március 19-én közölt cikket Kossuthville-ről „A floridai teleksvindli” címmel. Ebben „leketlen kufárokról” írtak, akik becsapták a szerencsétlen jóhiszemű áldozatokat azzal, hogy kiválónak tüntették fel az egyébként rossz minőségű termőföldet.

3. kép: Az *Új Előre* leplezőnek szánt cikkének részlete

A cikkben meg is nevezik Berkó D. Gézát, és felhívják olvasóik figyelmét, hogy már többször is jelezték: ne üljenek fel az *Amerikai Magyar Népszavában* hirdetett telekvásárlási lehetőségeknek. Az *Új Előre* szerint „pénzéhes, leketlen telekspekulánsok” oldalas hirdetéseket használtak fel arra, hogy „tapasztalatlan munkások zsebéből kiénekeljék azt a pár száz dollárkát”. A „Berkó-féle Kossuthville meséjét” is így építették fel, miközben ezek a spekulánsok „paradicsomot ígérnek”, de a szerződő telepesek „poklot kapnak a pénzükért”.⁸ A cikk híre természetesen eljutott Kossuthville-be, Németh József meg is emlékezik róla a naplójában: „Itten Kossuthvillén van egy gépíró kisaszony, mult héten járt házról házhoz, hogy írjunk alá a nevünket, hogy czáfoljunk meg az Ujj Előre ujságban megjelent cziket amely Kossuthvillét legyalázza.”⁹

⁷ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 27–28. o.

⁸ *Új Előre*, 1926. március 19. 2. o.

⁹ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 55. o.

A naplóban leírt néhány fontosabb mozzanatról

Még a bejegyzések hézagosságának ténye mellett is kijelenthető, hogy Németh József igen alapos naplóíró volt. Már az is erre utal, hogy pontosan feljegyezte a telket vásárlók névsorát. Szintén ezt a képet erősíti például, hogy 1925. december 27-én felkerekedett és végigjárta Kossuthville-t, megszámolta és feljegyezte, hogy hányan élnek ténylegesen a településen. Külön felírta, hogy kik azok, akik telekkel rendelkező állandó lakosok és kik, akik csak ideiglenesen tartózkodnak ott (pl. építkezéseken, földtisztításokon dolgoznak). Összeírása szerint ebben az időpontban 57 állandó és 13 ideiglenes lakója volt Kossuthville-nek, a teljes lélekszám tehát összesen 70 fő volt. Ezt egyébként a naplózott két év során még több ízben megtette, aktualizálta a névsort, egy ponton pedig saját telekvásárlásához kapcsolódó részletfizetés adatait is lejegyezte. Olyan dolgokra is ráláthatunk a napló segítségével, mint például a korabeli árak, a használt eszközök, a helyi és környékbeli magyar bevándorlók viszonyrendszere stb. Emiatt kiváló kordokumentum, alkalmas a korszak és a térség viszonyainak tanulmányozására.

1926. január 5-én kezdték el szántani a farmját és kifürni a kútját. Január 18-án már arról számolt be, hogy elmondhatja magáról: a saját házában lakik. Itt kifejezi örömét és egy kisebb fohászt is olvashatunk: láthatóan óriási jelentőségű esemény Németh József életében az, hogy saját házat tudott építeni magának. „...egy hónap alatt csináltam magamnak egy kis házikót, olyan vagyok most mintha boldogabb lennék mikor azt mondhatom az enyémben lakom, ez a kis házikó lesz ezután tanuja az én első évi a kezdés szenvedéseinek a munkámnak, örömömnek szomorúságomnak és talán nyomorúságnak.”¹⁰

Beszámol egyes különleges eseményekről is, hiszen a monoton, kemény munkával és kevés sikerélménnyel járó mindennapokból kiemelkedtek az ettől eltérő momentumok. Ilyen volt például az 1926. január 17-én történt nagy esemény a faluban, amikor magyar színésznők érkeztek, hogy egy délutáni műsorral szórakoztassák telepeseinket. A meg nem nevezett színésznők „...kellemes délutánt rendeztek nekünk több magyar dalt adták elő és szavaltak. Az embernek könny szökött a szemébe mikor a dallal Szüllő hazájára emlékeztették, hogy tulajdon képen miért is muszáj nekünk ily messze szüllő hazánktól ujj hazát alapítani.” Sajnos Németh nem ad választ saját költői kérdésére, így motivációira nem nyílik rálátás.

1926 február–márciusában borsót, krumplit, dinnyét, kukoricát, répát, napraforgót és még számos más növényt ültetett a farmján, és reménykedve várta, hogy valóban olyan jó termést hoz majd a föld, mint amelyet a társaság ígért nekik. Ez azonban közel sem hozta el a várt eredményeket.

A kossuthville-i kísérlet ugyanis alig fél év leforgása után már komoly veszélybe került. 1926 márciusában Németh összehívta a telepeseket, hogy közösen kérjenek részletfizetési halasztást a befektetési céget vezető Mr. Taylortól, mert világosan látszott, hogy a termés nem fogja hozni az elvárt bevételt, így a pénzt, amit eredetileg a törlesztőrészletre szántak, megélhetési költségeik fedezésére kell fordítaniuk. Több ponton is megjegyzi a naplóban, hogy úgy érzi, félrevezették, és nem tudja, mitévő legyen. De ha már mindenét felszámolta,

¹⁰ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 32. o.

hogy Floridába mehessen, mindenképpen meg kell próbálnia sikerre vinni ezt a vállalkozást. A bajok sorát növelte az is, hogy a környéken már régebb óta élő farmerek (köztük magyarok) szintén ellenségesen viselkedtek az újonnan érkezett telepeseikkel. „Legszomorítóbb dolog, hogy a környékbeli farmerek de leginkább magyar farmerok akarnak benünket kihasználni, vagyis benünket ingyen munkásoknak nak [néznek], hogy nekik 2 dollárért vagy 1 dollár 50 centért dolgozunk naponta, és ők jönnek ide benünket néha meglátogatni, hogy nem pusztultunk e el még és akkor is jótanács helyett rossz tanácsot adnak és ijeszgetnek, hogy a föld nem jó és hogy előbb utóbb muszáj lesz nekünk innét elpusztulni.”¹¹ Emellett jövedelmet is hiába vártak, a napló tanúsága szerint rendkívül elkésérítő helyzetbe kerültek: „...arra jöttem rá hogy benünkett nagyon rászédtek mikor itt földet vásároltunk, mert fizetni most muszáj, a részletett az ültetésből pedig nincs semmi amit ültettünk tönkre ment, amit az eső és szárazság nem tett tönkre azt a férgek eszik meg most”.¹²

Németh – vélhetően más telepeseekkel együtt – pár hónap leforgása után rájött, hogy a megtakarításait fel kell használnia, hiszen bevételre egyhamar nem számíthat. Április vége felé vett magának egy autót (Ford) és egy traktort is. Az autóra különösen nagy szüksége volt, mivel Kossuthville-ben még semmi szolgáltatás nem volt elérhető, így élelmiszerért és egyéb alapvető termékekért több mérföldet kellett gyalogolni. Ezzel egy időben már néhányan feladták és úgy döntöttek, hogy visszaköltöznek az északi államokba, ahol korábban éltek. Ennek ellenére a többség mégis maradt, júliusban Németh már arról számol be, hogy egy iskola felállításáért kilincseltek Mr. Taylornál, hogy a helyi gyerekeknek legyen hová járniuk. Ez sem járt sikerrel, Németh szívtelen és kapzsi embernek írja le Taylort, ill. a napló számos pontján átverést emleget: „Ugy látszik az ígéretek csak arra valók voltak, hogy benünket léprecsalják a vásárlással, se a Berkó nem tud tenni semmit, se mink, de a Berkó meg volt fizetve.” Úgy érzi, nem csak a befektető cég járt el igazságtalanul velük szemben. Berkó D. Gézát és az *Amerikai Magyar Népszavát* is megvádolja, hogy csak saját érdekeiket nézték, és nem törődtek azzal, hogy a telepéseknek nehéz sora lesz Floridában.

A naplóban megjelenik az 1926-os Nagy Miami hurrikán is, ami több száz halálos áldozattal járt. és sok száz millió dolláros kárt okozott. A hurrikánt Kossuthville-ben is megérezték, de náluk „csak” a terményben tett kárt.¹³

Az 1926-os év végén mérleget von az addigi Kossuthville-ben töltött időről: „életünk itten olyan egyhangu mindig, mert se templom se semmi nincs, a Kossuthvilli lakókban sincs nagy összetartás, inkább irigység és gyűlölet és sok hazug meg hízelgő a Mr Taylornál, akik igyekeznek a mi életünket még rosszabbá tenni.”¹⁴ 1927 májusára gyakorlatilag elfogyott a korábbi évek során gyári munkával összekuporgatott megtakarításuk, bevételük pedig csak napszámos munkákból volt.

¹¹ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 34. o.

¹² AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 64. o.

¹³ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 69. o.

¹⁴ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 71. o.

Németh naplójának záró sorai sem árulkodnak reményteli jövőről. Kossuthville mint magyar telepes kísérlet kudarcra ítéltnek tűnik. Utolsó bejegyzése hűen tükrözi ezt a hangulatot: „...az elmúlt időben sokat próbáltam és még többet muszáj szenvedni és nyomorogni, termés kevés volt ami volt azt sem lehetett mint eladni, és amit eladtunk egész olcsó áron kellett elpocsékolni mindent, egyszóval egészen tönkre jutottunk rá lettünk szorulva más emberek jószágára, akiknek nincs támaszuk azok kénytelenek innét elmenni. [...] Ha az Isten nem segített jövőre, akkor muszáj innét elmenni, itt hagyni mindent, és máshol új életet kezdeni. Esős évszak van és nincs eső hanem szárazság, a fű szaporodik s mindenféle nyavalya kevés ember, akinek ne fájna a szeme, csak a jó Isten tudja mi lesz ennek a vége.”¹⁵

Kossuthville utóéletéről

A napló ugyan csak egy rövid szeletét ismerteti az eseményeknek – alig több mint két évet ölel fel –, de közel száz év távlatából visszatekintve természetesen jól ismerhetjük a falu sorsát. A telepesek jó része, köztük a Németh család is meg tudott maradni Kossuthville-ben, Németh József és felesége, Ágnes életük hátralévő részét ott töltötték, és gyerekeik is ott nőttek fel. Fiuk, Kálmán szintén sokáig élt a településen, ahogyan későbbi interjúkból kiderül, mindig közel érezte magához a falut és ő maga is igyekezett megőrizni annak emlékét, történetét.

4. kép: Németh József és felesége, Ágnes sírköve (findagrave.com)¹⁶

Az alább olvasható újsághirdetés arról tanúskodik, hogy a kossuthville-i magyar telepes kísérlet mégiscsak működött. 15 évvel az alapítás után ilyen hirdetésekben invitálták az amerikai magyarokat, hogy ha megunták a gyári munkát, költözzenek Kossuthville-be, „hogy Isten szabad ege alatt az ősi magyar foglalkozást üzzék, saját földjeik megművelését.”

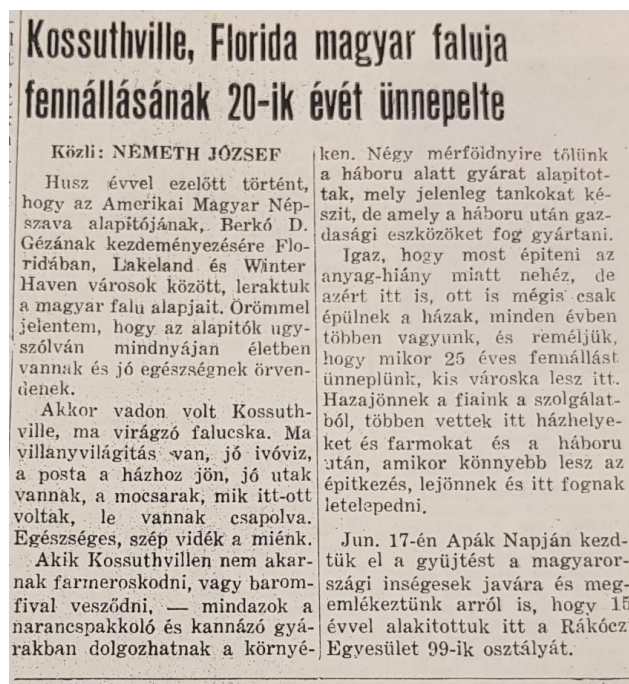
¹⁵ AHF ARCH 70: Németh József: *Jegyzés Kossuthvilléről*. Kézirat, 84.

¹⁶ <https://www.findagrave.com/memorial/138655727/joseph-nemeth>

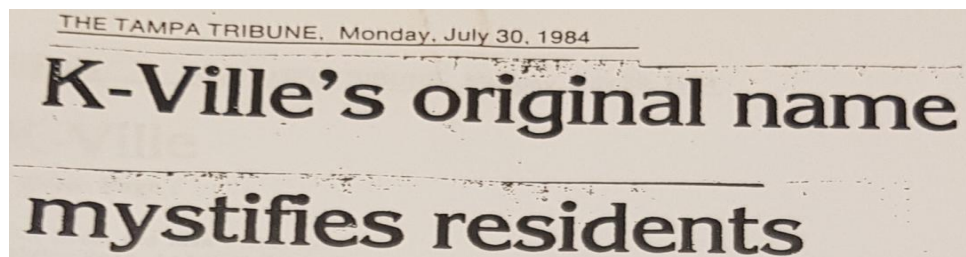
5. kép: Újsághirdetés Kossuthville-ről 1940-ből (AHF ARCH 70), saját készítésű fotó

Maga Németh József is – aki aktívan dolgozott Kossuthville történetének dokumentálásán és a falu népszerűsítésén – újságcikkben emlékezett meg az alapítás 20. évfordulójáról. Az alábbi cikkben Németh „virágzó falucskaként” festi le Kossuthville-t, vagyis a naplójában felvázolt sötét jövőképpel ellentétben a történet pozitív véget ért. „Egészséges, szép vidék a miénk.” – fogalmaz a szerző, majd a település és környéke által kínált munkalehetőségeket vázolja.

6. kép: Németh József cikke 1945-ből (AHF ARCH 70), saját készítésű fotó

A 20. század második felében a település magyar jellege fokozatosan elveszett. Az alapító családok kihaltak, az utódok vagy elköltöztek vagy amerikanizálódtak, újabb magyarok pedig nem költöztek a faluba. A Kossuthville nevet hamarosan átvette a K-Ville, a helyiek pedig már nem is tudták, mit jelent a névben a K betű. 1984-ben a *The Tampa Tribune* című lapban már arról írtak, hogy a helyi lakosság számára is ködös a település nevének jelentése. Senki sem emlékszik, mikor, de „valaki kivette az »ossuth«-ot a Kossuthville-ből” – fogalmaz a cikk, amely egy rövid interjú részleteit is közli Calvin Nemeth-tel, azaz Németh Kálmánnal, naplójárónk legidősebb fiával.¹⁷

7. kép: A Tampa Tribune cikkének címsora

Bár mára feledésbe merült Kossuthville magyar alapítása és a helyiek számára talán semmit sem mond Kossuth neve, nekünk, „magyar Amerika” iránt érdeklődőknek mégis érdemes megemlékeznünk a 100 évvel ezelőtt alapított floridai magyar kolóniáról. 2025-ben, az alapítás 100. évfordulójának alkalmából külön kötettel, benne a napló teljes szövegének jegyzetekkel ellátott kiadásával talán méltó emlék állítható Kossuthville-nek és az alapító magyar pioníroknak.

¹⁷ *The Tampa Tribune*, 1984. július 30.